

LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMAS

1997 m. liepos 1 d. Nr. VIII-359
Vilnius

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Lietuvos Respublikos Seimas,
pabrėždamas, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai – Atkuriamajam Seimui 1990 m. kovo 11 d. aktais atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, nustojo veikę svetimos valstybės priimesti įstatymai, kuriais okupacinė valdžia iš Lietuvos Respublikos piliečių neteisėtai atėmė jų turėtą turtą;

pabrėždamas, kad Lietuvos Respublikos piliečių prieš okupaciją įgytos nuosavybės teisės nepanaikintos ir turi tęstinumą;

pabrėždamas, kad 1992 metais Lietuvos Respublikos piliečių valia priimta Lietuvos Respublikos Konstitucija garantuoja ir gina valstybės, jos piliečių teises bei nuosavybę;

pabrėždamas, kad tęstinių nuosavybės teisių atkūrimas grindžiamas 1991 m. birželio 18 d. Lietuvos Respublikos įstatymo “Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų” nuostata – Lietuvos Respublikos piliečiams grąžinamas išlikęs nekilnojamasis turtas, o jei šios galimybės nėra, teisingai už jį atlyginama;

atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994-1996 metų nutarimus ir sprendimus ir į 1922-1940 metų žemės reformos nustatytą 150 ha ribą,

pabrėždamas, kad šio įstatymo specialiosiomis teisės normomis reglamentuojami nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo teisiniai santykiai,

priima šį įstatymą.

Preambulės pakeitimai:

Nr. [IX-1157](#), 2002-10-29, Žin., 2002, Nr. 112-4965 (2002-11-22)

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir sąvokos

1. Šis įstatymas reglamentuoja Lietuvos Respublikos piliečių, kurių nekilnojamasis turtas pagal TSRS (LTSR) įstatymus buvo nacionalizuotas ar kitaip neteisėtai nusavintas ir kurių nuosavybės teisės buvo pradėtos atkurti pagal Lietuvos Respublikos įstatymą “Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų”, nuosavybės teisių atkūrimo tęstinumo pripažinimo bei atkūrimo tvarką ir sąlygas įvertinant susiformavusius objektyvius visuomeninius turtinius santykius.

2. Pagrindinės šiame įstatyme vartojamos sąvokos:

1) **individualiojo gyvenamojo namo ir kitų pastatų žemės sklypas mieste** – namų valdos ir kitų pastatų techninės apskaitos byloje iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos pažymėtas žemės sklypas;

2) **laisvos žemės fondas** – žemės, miško ir vandens telkinio plotai, kurie nepriskiriami prie valstybės paimtos ir išperkamos žemės ir kurių susigrąžinti natūra nepageidauja piliečiai, turintys teisę į nuosavybės teisių atkūrimą, taip pat žemės, miško ir vandens telkinio plotai, kurie lieka pagal šį įstatymą atkūrus nuosavybės teises į grąžintinus didžiausius žemės, miško ir vandens telkinio plotus;

3) **naujas žemės sklypas mieste** – naujas žemės sklypas, skiriamas individualiai statybai, taip pat daržui, sodui ir kitoms panašioms reikmėms mieste;

4) **nekilnojamojo turto savininkas** (toliau – **savininkas**) – asmuo, kurio nekilnojamasis turtas pagal TSRS (LTSR) įstatymus buvo nacionalizuotas ar kitaip neteisėtai nusavintas ir kuriam pagal šį įstatymą atkuriamos nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą;

5) **valstybės išperkamas nekilnojamasis turtas** – nekilnojamasis turtas, kurį dėl šiame įstatyme nurodytų priežasčių paėmė ir išperka valstybė, atlygindama jo savininkui šiame įstatyme nurodytais būdais;

6) **vienkiemis** – atskira sodyba, esanti už miesto, miestelio ar kaimo teritorijos.

Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, Žin., 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

2 straipsnis. Piliečiai, turintys teisę į nuosavybės teisių atkūrimą

1. Nuosavybės teisės į šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytą nekilnojamąjį turtą atkuriamos Lietuvos Respublikos piliečiams:

- 1) turto savininkui;
- 2) asmenims, kuriems miręs turto savininkas testamentu paliko savo turtą, nepaisant to, kad testamente nėra duomenų apie žemės ar kito nekilnojamojo turto palikimo faktą, o šiems mirus, – jų sutuoktiniui, tėvams (įtėviams), vaikams (įvaikiams) ar šių asmenų sutuoktiniui bei vaikams;
- 3) turto savininko, kuris mirė ir nepaliko testamentu ar okupacijos metais (1939–1990 metais) emigravo į užsienį ir ten, netekdamas Lietuvos Respublikos pilietybės, priėmė kitos šalies pilietybę, sutuoktiniui, tėvams (įtėviams), vaikams (įvaikiams), jei šie asmenys yra Lietuvos Respublikos piliečiai, – į jiems tenkančią išlikusio nekilnojamojo turto dalį;
- 4) turto savininko vaiko (įvaikio), kuris yra miręs, sutuoktiniui, vaikams (įvaikiams) – į mirusiajam tenkančią išlikusio nekilnojamojo turto dalį;
- 5) asmenims, kuriems turtas perleistas nesilaikant įstatymo nustatytos formos ir tvarkos testamentu (naminiu testamentu) arba sutartimis (pirkimo–pardavimo, dovanojimo ar kitoku rašytiniu dokumentu), taip pat asmenims, kuriems nuosavybės teisių perėmėjai testamentu paliko turtą. Norintys atkurti nuosavybės teises piliečiai turi kreiptis į teismą dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo.

2. Jeigu šio straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4 punktuose nurodyti piliečiai, kurie nustatyto laiku buvo padavę prašymus atkurti nuosavybės teises, yra mirę, nuosavybės teisės atkuriamos mirusiojo vardu ir perduodamos įpėdiniui, jeigu šis yra Lietuvos Respublikos pilietis.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti piliečiai teisę atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą iki 2001 m. gruodžio 31 d. gali perleisti notariškai patvirtinta sutartimi savo vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams), sutuoktiniui bei vaikaičiams, jeigu šie yra Lietuvos Respublikos piliečiai. Neatsižvelgiant į piliečių, kurie pagal sutartį dėl teisės perleidimo įgijo teisę atkurti nuosavybės teises į miesto žemę, skaičių, šios teisės jiems atkuriamos tokiomis pat sąlygomis ir tvarka, kaip jos būtų atkuriamos šių teisių perleidėjui.

4. Šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytiems piliečiams atkuriamos nuosavybės teisės į turto savininko mirusiam vaikui (įvaikiui) tenkančią išlikusio nekilnojamojo turto dalį. Jeigu kiti turto savininko vaikai (įvaikiai), jų sutuoktiniai ir vaikai (įvaikiai) yra taip pat mirę arba šio įstatymo nustatytais terminais nepateikia prašymo atkurti nuosavybės teises, šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytų piliečių prašymu gali būti atkuriamos nuosavybės teisės į visą savininko išlikusį nekilnojamąjį turtą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, *Žin.*, 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)

Nr. [VIII-1995](#), 00.10.10, *Žin.*, 2000, Nr. 89-2753 (00.10.25)

Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, *Žin.*, 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)

Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, *Žin.*, 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)

Nr. [IX-1157](#), 2002-10-29, *Žin.*, 2002, Nr. 112-4965 (2002-11-22)

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas

2003-03-04, *Žin.*, 2003, Nr. 24-1004 (2003-03-07)

Nr. [IX-1759](#), 2003-10-14, *Žin.*, 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)

3 straipsnis. Turtas, į kurį atkuriamos nuosavybės teisės

1. Šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytiems piliečiams atkuriamos nuosavybės teisės į šį nekilnojamąjį turtą:

- 1) žemę;
- 2) miškus;
- 3) vandens telkinius;
- 4) ūkinės-komercinės paskirties pastatus bei jų priklausinius;
- 5) gyvenamuosius namus bei jų priklausinius.

2. Nuosavybės teisės atkuriamos ir į neišlikusį šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytą nekilnojamąjį turtą. Nuosavybės teisės atkuriamos ir į tą šio straipsnio 1 dalies 4 bei 5 punktuose nurodytą nekilnojamąjį turtą, kuris 1991 m. rugpjūčio 1 d. buvo išlikęs, tačiau po to jo neliko dėl valstybės, savivaldybės institucijų priimtų sprendimų.

II SKYRIUS

NUOSAVYBĖS TEISIŲ ATKŪRIMO SĄLYGOS IR TVARKA

4 straipsnis. Nuosavybės teisių į kaimo vietovėje esančią žemę atkūrimo sąlygos ir tvarka

1. Nuosavybės teisės atkuriamos į savininko turėtą žemę, bet ne didesnio kaip 150 ha ploto, įskaitant miškus ir vandens telkinius. Jeigu turėtos žemės plotas, įskaitant miškus ir vandens telkinius, buvo didesnis kaip 150 ha, taip pat jeigu natūra gražinamas mažesnis žemės plotas, negu savininkas turėjo, pilietis turi teisę buvusioje žemės valdoje pasirinkti pageidaujamą žemės sklypo, miško, vandens telkinio, į kuriuos jam pagal šį įstatymą turi būti atkurtos nuosavybės teisės, vietą.

2. Žemė gražinama natūra turėtoje vietoje piliečiui arba piliečiams bendrosios nuosavybės teise, išskyrus žemę, pagal šio įstatymo 12 straipsnį priskirtą valstybės išperkamai žemei, ir žemę, kurios šio straipsnio 10 dalyje nurodytu atveju susigrąžinti turėtoje vietoje piliečiai nepageidauja. Žemės bendraturčių susitarimu žemė natūra gali būti gražinama atskirais sklypais. Žemės sklypų, įgytų bendrosios nuosavybės teise, padalijimo projektai rengiami šios žemės savininkų lėšomis pagal vienodo dydžio Vyriausybės nustatytus darbų įkainius.

3. Už žemę, pagal šio įstatymo 12 straipsnį priskirtą valstybės išperkamai žemei, taip pat už žemę, kurios susigrąžinti turėtoje vietoje piliečiai nepageidauja, valstybė jiems atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

4. Žemė gražinama natūra nedelsiant. Piliečiams, kuriems teismo sprendimu atnaujinti šio įstatymo 10 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyti praleisti terminai, žemė gražinama natūra tik pagal žemės reformos žemėtvarkos projektus Vyriausybės nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, kai šie piliečiai prašymus atkurti nuosavybės teises ir nuosavybės teises bei giminystės ryšį su savininku patvirtinančius dokumentus pateikė iki Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos vadovo arba jo įgalioto teritorinio padalinio vadovo sprendimo dėl žemės reformos žemėtvarkos projekto rengimui parinktos teritorijos ribų patvirtinimo priėmimo. Toje Lietuvos valstybės teritorijos dalyje, kur buvo likusi rėžių sistema, žemė gražinama bei kompensuojama natūra pagal sudarytus žemės reformos žemėtvarkos projektus. Tokiu pat būdu perduodamas neatlygintinai nuosavybėn lygiavertis savininko turėtajam žemės sklypas.

5. Piliečiai, kuriems žemė gražinama natūra arba perduodamas neatlygintinai nuosavybėn lygiavertis turėtajam žemės sklypas, privalo laikytis specialiųjų žemės naudojimo sąlygų ir pagal žemės reformos žemėtvarkos projektus nustatytą žemės servitutą.

6. Į piliečiui gražinamos natūra žemės, miško plotą arba perduodamą neatlygintinai nuosavybėn lygiavertį turėtajam žemės, miško sklypui plotą įskaitomas tokio pat dydžio jo privatizuojamas namų valdos (išskyrus tas namų valdas, už kurias nustatyta tvarka buvo įmokėtos įmokos) žemės sklypas bei jo naudojamas asmeniniam ūkiui žemės sklypas.

7. Žemė, kurioje nutiestos komunikacijos, taip pat žemė, esanti išžvalgytų naudingųjų iškasenų nenaudojamų telkinių teritorijose, saugomose teritorijose, gražinama piliečiams ribotam tiksliniam naudojimui.

8. Prie vienkiemių ir 1940–1990 metų ginkluoto pasipriešinimo dalyvių-karių savanorių tėviškių sunaikintų sodybų, esančių gyventojų asmeniniam ūkiui, tarnybinių dalų ir valstiečių ūkiui skirtose teritorijose, šių vienkiemių ir sunaikintų sodybų savininkams pageidaujant, gražinama natūra ne mažiau kaip 3 ha žemės ūkio naudmenų, o likusi žemės sklypo dalis yra valstybės išperkama ir už ją atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį. Kai įstatymo nustatyta tvarka žemės sklypas, kurį savininkas nori atgauti natūra, išskyrus šioje dalyje pirmiau išvardytus atvejus, yra skirtas ir naudojamas gyventojų asmeniniam ūkiui arba valstiečių ūkiui, už jį savininkui, norinčiam, kad būtų atkurta nuosavybės teisė natūra, ar asmeniui, šiuo metu naudojančiam ar įgijusiam nuosavybėn iš valstybės šį žemės sklypą, skiriamas iki 30 procentų didesnio žemės sklypo plotas iš laisvos žemės fondo žemės, esančios teritorijoje, kurią apima vietinis žemės reformos žemėtvarkos projektas. Jeigu piliečiai, kuriems nuosavybės teisės atkuriamos į tose teritorijose esančią žemę, yra 1918–1920 m. nepriklausomybės kovų kariai savanoriai, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviai, politiniai kaliniai, tremtiniai ar Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanoti asmenys, jų sutuoktiniai, tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos vadovo arba jo įgalioto teritorinio padalinio vadovo sprendimu jiems siūlomas žemės sklypo plotas iš apskrities teritorijoje esančio laisvos žemės fondo padidinamas iki 100 procentų. Jeigu apskrities teritorijoje laisvos žemės fonde nėra pakankamo žemės ploto, šių asmenų pageidavimu toks žemės sklypas suformuojamas kitos pageidaujamos apskrities teritorijoje. Šiems asmenims gali būti taikomos ir kitos įstatymų nustatytos lengvatos.

9. Žemė, kurioje įveisti pramoniniai sodai, uogynai bei medelynai, gražinama natūra piliečiams. Šios žemės naudotojai, jeigu žemės savininkas pageidauja ir atsiskaito su naudotojais už

medžius ir vaiskrūmius (nesusitarus kitaip), privalo žemę atlaisvinti per trejus metus. Sugrąžintos žemės savininkai su tos žemės naudotojais už medžius ir vaiskrūmius atsiskaito Vyriausybės nustatyta tvarka.

10. Žemė, apšodinta ir apaugusi mišku, grąžinama natūra. Jeigu pilietis atsisako imti apšodintą ir apaugusį mišku žemės sklypą, valstybė jam atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

11. Kaimo vietovėje žemė, kuri naudojama ar nuomojama fiziniams, juridiniams asmenims ir Lietuvos Respublikoje įsteigtiems Europos Sąjungos valstybėse narėse ir kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse įsisteigusių įmonių filialams, grąžinama natūra, jeigu ji pagal šio įstatymo 12 straipsnį nepriskirta valstybės išperkamai žemei. Priėmus sprendimą atkurti nuosavybės teises grąžinant šią žemę natūra, valstybinės žemės nuomos sutartis nutraukiama prieš terminą nuomotojo reikalavimu. Kai grąžinama natūra kitų fizinių ir juridinių asmenų naudojama ar nuomojama žemė, reikalinga nuosavybės teise jų valdomų pastatų ir statinių (statomų ar pastatytų), taip pat poilsiaviečių pastatų ir statinių (statomų ar pastatytų) eksploatacijai, arba kai nuosavybės teisės atkuriamos perduodant kitų asmenų nuomojamą žemę neatlygintinai nuosavybėn lygiaverčiu žemės sklypu, teisės ir pareigos pagal valstybinės žemės nuomos sutartį pereina naujam žemės savininkui, jeigu šalys nesusitaria kitaip.

12. Žemė, kurioje įrengti tvenkiniai, neprivatizuoti pagal Lietuvos Respublikos valstybinio turto pirminio privatizavimo bei Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymus, grąžinama natūra piliečiams (išskyrus tvenkinio užtvankos įrenginius, jeigu jie priskirti pavojingiems įrenginiams) ribotam tiksliniam naudojimui. Žemė, kurioje įrengti tvenkiniai (įskaitant su jais susijusių užtvankos įrenginių užimtą žemę), privatizuoti pagal Lietuvos Respublikos valstybinio turto pirminio privatizavimo bei Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymus ir naudojami pagal paskirtį, išperkama valstybės ir už ją atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

13. Laisvos žemės fondo žemė, kurią nuo 2004 m. rugpjūčio 7 d. naudoja valstybės paramos įsigyjant žemės ūkio paskirties žemę subjektai, atitinkantys Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo laikinojo įstatymo 2 straipsnyje nurodytas sąlygas, gali būti perduodama nuosavybėn neatlygintinai lygiaverčio ploto turėtam žemės plotui tik šiems piliečiams.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, Žin., 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)

Nr. [VIII-1521](#), 00.01.04, Žin., 2000, Nr. 5-128 (00.01.19)

Nr. [VIII-1866](#), 00.07.18, Žin., 2000, Nr. 64-1934 (00.07.31)

Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, Žin., 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)

Nr. [IX-822](#), 2002-03-28, Žin., 2002, Nr. 40-1464 (2002-04-17)

Nr. [X-907](#), 2006-11-16, Žin., 2006, Nr. 125-4750 (2006-11-21)

Nr. [XI-543](#), 2009-12-10, Žin., 2009, Nr. 153-6883 (2009-12-28)

Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, Žin., 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

5 straipsnis. Nuosavybės teisių į miesto žemę atkūrimo sąlygos ir tvarka

1. Nuosavybės teisės atkuriamos į savininko turėtą žemę, bet ne didesnio kaip 150 ha ploto, įskaitant miškus ir vandens telkinius.

2. Nuosavybės teisės į žemę, iki 1995 m. birželio 1 d. buvusių miestams nustatyta tvarka priskirtose teritorijose, atkuriamos:

1) grąžinant natūra laisvą (neužstatytą) žemę turėtoje vietoje piliečiui ar piliečiams bendrosios nuosavybės teise, taip pat piliečiui, nuosavybės teise turinčiam pastatus, jo naudojamą teritorijų planavimo dokumentuose nustatytą ribų žemės sklypą, išskyrus žemę, pagal šio įstatymo 12 straipsnį priskirtą valstybės išperkamai žemei, ir žemę, kurios susigrąžinti turėtoje vietoje pilietis nepageidauja. Grąžinamos natūra laisvos (neužstatytos) žemės plotas sumažinamas iki 1 ha ploto žemės sklypo dydžio, jeigu jame yra suprojektuoti žemės sklypai, perduodami neatlygintinai piliečiams individualiai statybai pagal šio straipsnio 2 dalies 3 punktą ir jų negalima suprojektuoti kitose miesto teritorijose dėl laisvos (neužstatytos) žemės šiame mieste trūkumo. Laisvos (neužstatytos) žemės plotuose grąžinamų natūra turėtoje vietoje žemės sklypų formavimą ir jų planų rengimą Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis organizuoja ir planus tvirtina savivaldybės administracijos direktorius. Piliečiams, kuriems teismo sprendimu yra atnaujinti šio įstatymo 10 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyti praleisti terminai, nuosavybės teisės atkuriamos grąžinant žemę natūra teritorijose, kur buvo likusi rėžių sistema, jeigu šie piliečiai prašymus atkurti nuosavybės teises ir nuosavybės teises bei giminystės ryšį su savininku patvirtinančius dokumentus pateikė iki savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimo dėl grąžintinų natūra žemės sklypų planų patvirtinimo priėmimo;

2) perduodant neatlygintinai nuosavybėn piliečiams, turintiems nuosavybės teisę gyvenamuosius namus ar kitus pastatus ne jų nuosavybės teise turėtoje žemėje, jų naudojamą teritoriją planavimo dokumentuose nustatytą ribų žemės sklypą prie šių statinių arba teritorijų planavimo dokumentuose numatytą jų naudojamą žemės sklypą kitai paskirčiai (daržui, sodui ir kt.), išskyrus Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje, bet ne didesnį kaip 0,2 ha Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje, Marijampolėje, Druskininkuose, Palangoje, Birštone ir ne didesnį kaip 0,3 ha kituose miestuose. Šių perduodamų neatlygintinai nuosavybėn naudojamų žemės sklypų plotu yra atitinkamai mažinama grąžinamos natūra ar išperkamos žemės plotas;

3) perduodant neatlygintinai nuosavybėn piliečiui naują Vyriausybės nustatyta tvarka įrengtą arba neįrengtą žemės sklypą, Vyriausybei patvirtinus jo dydį tame mieste, kuriame buvo turėtoji žemė, išskyrus Kuršių nerijos nacionalinio parko teritoriją, arba piliečių pageidavimu mieste, kuriame jie gyvena (išskyrus Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės, Druskininkų, Palangos, Birštono miestus ir Kuršių nerijos nacionalinio parko teritoriją). Miestų teritorijų dalyse, kurios įrašytos į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą (kultūros vietovių sąrašą), nauji žemės sklypai individualiai statybai bei kitai paskirčiai nuosavybėn neperduodami (išskyrus atvejus, kai šioje teritorijoje pagal teritorijų planavimo dokumentus piliečiui nuosavybės teise turėtoje žemėje numatoma individuali statyba); neatlygintinai nuosavybėn perduodami naudojami žemės sklypai tik tiems asmenims, kuriems šiose miestų teritorijų dalyse nuosavybės teise priklauso gyvenamieji namai arba kiti pastatai. Piliečiui atsisakius jam perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo Vyriausybės nustatyta tvarka įrengto arba neįrengto (pasirinktinai) žemės sklypo individualiai statybai, jam pageidaujant, kompensuojama vidutinė Vyriausybės nustatyto dydžio žemės sklypo tame mieste vertės pinigų suma pagal šio įstatymo 16 straipsnį. Šią pinigų sumą nustato Vyriausybė.

3. Piliečiams neatlygintinai perduodamo nuosavybėn naujo žemės sklypo, esančio miesto teritorijai priskirtoje žemėje, dydį kiekviename mieste tvirtina Vyriausybė miesto, rajono savivaldybės siūlymu. Minimalus neatlygintinai nuosavybėn perduodamo naujo žemės sklypo dydis - 0,04 ha (išskyrus nuosavybės teise turėtą mažesnę žemės sklypą). Maksimalus neatlygintinai nuosavybėn perduodamo žemės sklypo plotas turi būti ne didesnis kaip 0,2 ha Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje, Marijampolėje, Druskininkuose, Palangoje, Birštone ir ne didesnis kaip 0,3 ha kituose miestuose.

4. Jeigu piliečio turėtas žemės sklypas buvo ne mažiau kaip 0,04 ha didesnis už dabar jo naudojamą žemės sklypą, jam pagal galimybę papildomai perduodamas neatlygintinai nuosavybėn naujas ne mažesnis kaip 0,04 ha žemės sklypas individualiai statybai bei kitai paskirčiai. Bendras piliečiui perduoto neatlygintinai nuosavybėn jo naudojamo žemės sklypo ir papildomai perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo plotas neturi būti didesnis už Vyriausybės nustatytą perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai bei kitai paskirčiai tame mieste plotą.

5. Jeigu piliečiui sugrąžintas ar perduodamas neatlygintinai nuosavybėn žemės sklypo plotas miesto teritorijai priskirtoje žemėje yra mažesnis už žemės sklypo plotą, į kurį pagal šį įstatymą jam atkuriamos nuosavybės teisės, už likusį žemės sklypo plotą valstybė jam atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

6. Nuosavybės teisės į Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės, Druskininkų, Palangos ir Birštono miestų savivaldybių teritorijose esančią žemę, šių miestų savivaldybių teritorijoms priskirtą po 1995 m. birželio 1 d., atkuriamos šio įstatymo 4 straipsnio nustatyta tvarka ją grąžinant natūra, o jei ši žemė pagal šio įstatymo 12 straipsnį priskirta valstybės išperkamai žemei, už ją valstybė atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, Žin., 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas

2001 04 02, Žin., 2001, Nr. 29-938 (2001 04 04)

Nr. [IX-832](#), 2002-04-02, Žin., 2002, Nr. 41-1526 (2002-04-19)

Nr. [IX-2076](#), 2004-03-23, Žin., 2004, Nr. 53-1791 (2004-04-10)

Nr. [X-907](#), 2006-11-16, Žin., 2006, Nr. 125-4750 (2006-11-21)

6 straipsnis. Nuosavybės teisių į miškus ir vandens telkinius atkūrimo sąlygos ir tvarka

1. Nuosavybės teisės atkuriamos į savininko turėtą mišką arba vandens telkinį, bet ne į didesnę kaip 150 ha plotą, įskaitant kaimo vietovėje esančią žemę.

2. Miškas arba vandens telkinys grąžinamas natūra turėtoje vietoje piliečiui arba piliečiams bendrosios nuosavybės teise, išskyrus mišką ir vandens telkinius, pagal šio įstatymo 13 straipsnį priskirtus valstybės išperkamiems, taip pat buvusio miško ir vandens telkinių plotus, kurių šio straipsnio 7 dalyje nustatytu atveju susigrąžinti turėtoje vietoje piliečiai nepageidauja.

3. Miškai ir vandens telkiniai saugomose teritorijose piliečiams grąžinami ribotam tiksliniam naudojimui.

4. Už mišką ir vandens telkinius, pagal šio įstatymo 13 straipsnį priskirtus valstybės išperkamiems, taip pat už mišką, kurio susigrąžinti turėtoje vietoje piliečiai nepageidauja, arba už vandens telkinius saugomose teritorijose, kurių susigrąžinti natūra turėtoje vietoje piliečiai nepageidauja, valstybė jiems atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

5. Piliečių nuosavybės teisės į mišką ir vandens telkinius atkuriamos pagal Vyriausybės nustatyta tvarka sudarytus žemės reformos žemėtvarkos projektus.

6. Piliečiai privalo laikytis pagal žemės reformos žemėtvarkos projektus nustatytų specialiųjų miško ir vandens telkinių naudojimo sąlygų ir servitutų.

7. Jeigu piliečiui grąžintinas miškas arba vandens telkinys neišlikęs, piliečio pageidavimu grąžinamas žemės plotas, kuriame buvo neišlikęs miškas arba vandens telkinys, arba valstybė jam atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, *Žin.*, 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)

7 straipsnis. Nuosavybės teisių į ūkinės-komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius atkūrimo tvarka

1. Šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytiems piliečiams nuosavybės teisės į ūkinės-komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius atkuriamos grąžinant juos natūra Vyriausybės nustatyta tvarka, išskyrus pagal šio įstatymo 14 straipsnį valstybės išperkamus ūkinės-komercinės paskirties pastatus.

2. Už valstybės išperkamus, taip pat už šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytus neišlikusius ūkinės-komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius, kurie po 1991 m. rugpjūčio 1 d. neišliko dėl valstybės, savivaldybės institucijų priimtų sprendimų, atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

3. Grąžinus ūkinės-komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius natūra, nuosavybės teisės į žemę, ant kurios pastatyti sugrąžintieji pastatai, piliečiams atkuriamos šio įstatymo 4 ir 5 straipsniuose nustatyta tvarka, nepaisant to, ar buvo paduotas atskiras prašymas grąžinti šią žemę.

8 straipsnis. Nuosavybės teisių į gyvenamuosius namus, jų dalis, butus atkūrimo sąlygos ir tvarka

1. Šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytiems piliečiams nuosavybės teisės į gyvenamuosius namus, jų dalis, butus atkuriamos grąžinant juos natūra, išskyrus pagal šio įstatymo 15 straipsnį valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus.

2. Už valstybės išperkamus, taip pat už šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytus neišlikusius gyvenamuosius namus, jų dalis, butus, kurie po 1991 m. rugpjūčio 1 d. neišliko dėl valstybės, savivaldybės institucijų priimtų sprendimų, piliečiams valstybė atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį.

3. Grąžinus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus natūra, nuosavybės teisės į žemę, ant kurios pastatyti sugrąžintieji namai, atkuriamos šio įstatymo 4 ir 5 straipsniuose nustatyta tvarka, nepaisant to, ar buvo paduotas atskiras prašymas grąžinti šią žemę.

4. Grąžinus šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytiems piliečiams gyvenamuosius namus, jų dalis, butus natūra arba perdavus nuosavybėn kitas gyvenamąsias patalpas, šie piliečiai kartu su savo šeimos nariais ir subnuomininkais privalo per 2 mėnesius nuo tuščių patalpų jiems perdavimo dienos patuštinti nuomojamas valstybės ar savivaldybių butų fondo gyvenamąsias patalpas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, *Žin.*, 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)

9 straipsnis. Nuosavybės teises patvirtinantys dokumentai

1. Nuosavybės teises patvirtinantys dokumentai yra išrašai iš hipotekos knygų, jei šių nėra - turto perleidimo sutartys, teismų sprendimai, turto nacionalizavimo aktai, taip pat valstybinių archyvų išduoti pažymėjimai, testamentai ar kiti Vyriausybės nustatyti dokumentai.

2. Piliečiai, kurių dokumentai, patvirtinantys nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą bei patvirtinantys giminystės ryšį, neišliko, turi teisę dėl nuosavybės teisių bei giminystės ryšio nustatymo kreiptis į teismą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

10 straipsnis. Prašymų atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą pateikimo tvarka

1. Nuosavybės teisės atkuriamos piliečiams, kurių prašymai atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą pateikti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ nustatytais terminais ir šio įstatymo nustatyta tvarka iki 2001 m. gruodžio 31 d. Piliečiams, praleidusiems nustatytą terminą dėl priežasčių, kurias teismas pripažįsta svarbiomis, praleistas terminas gali būti atnaujinamas.

2. Piliečių, kurių prašymai atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą pateikti po 1993 m. rugsėjo 10 d., nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkuriamos grąžinant žemę, mišką natūra arba atlyginama Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme nurodytais būdais, išskyrus pinigais, jeigu iki prašymo padavimo dienos nuosavybės teisės į šį turtą neatkurtos kitiems šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytiems piliečiams.

3. Piliečiams, kurie pagal šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 2 punktą atsisako jiems perduodamo naujo žemės sklypo individualiai statybai bei kitai paskirčiai, už šį žemės sklypą kompensuojama pinigais nepaisant prašymo atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą pateikimo dienos, jeigu šis prašymas pateiktas šio įstatymo nustatytais terminais.

4. Kartu su prašymu atkurti nuosavybės teises pateikiamas pilietybę patvirtinantis dokumentas ir pridedami nuosavybės teisės bei giminystės ryšį su savininku patvirtinantys dokumentai. Piliečiai, padavę prašymus atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą, bet nepateikę nuosavybės teisės bei giminystės ryšį su savininku patvirtinančių dokumentų, šiuos dokumentus iki 2003 m. gruodžio 31 d. turi pateikti šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytoms institucijoms. Piliečiams, praleidusiems nustatytą terminą dėl priežasčių, kurias teismas pripažįsta svarbiomis, praleistas terminas gali būti atnaujinamas.

5. Jeigu piliečiai iki šio straipsnio 4 dalyje nurodytos datos kreipėsi į teismą dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo, o teismo sprendimas, nustatantis juridinę reikšmę turintį faktą, priimtas po nurodytos datos, laikoma, kad piliečiai nuosavybės teises patvirtinančius dokumentus pateikė laiku.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, *Žin.*, 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)

Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, *Žin.*, 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)

Nr. [IX-1139](#), 2002-10-15, *Žin.*, 2002, Nr. 102-4552 (2002-10-25)

Nr. [IX-1634](#), 2003-06-19, *Žin.*, 2003, Nr. 64-2880 (2003-06-30)

Nr. [IX-1759](#), 2003-10-14, *Žin.*, 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)

Nr. [IX-2490](#), 2004-10-12, *Žin.*, 2004, Nr. 156-5695 (2004-10-26)

11 straipsnis. Prašymų atkurti nuosavybės teises turinys

1. Prašyme atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą nurodoma piliečio, turinčio teisę į nuosavybės teisių atkūrimą, vardas, pavardė, gyvenamoji vieta, išlikusio nekilnojamojo turto savininko vardas, pavardė ir to turto rūšis, dydis, buvimo vieta, nuosavybės teisių į šį turtą pagrindas, dabartinis turto valdytojas, nuosavybės teisių netekimo laikas ir būdas.

2. Piliečiai, kuriems pagal šį įstatymą neatkuriamos nuosavybės teisės į visą anksčiau turėtą žemę, mišką ar vandens telkinį (jei šis plotas yra laisvas ir grąžintinas natūra), vadovaudamiesi šio įstatymo 4 ir 6 straipsniais, savo prašymuose nurodo žemės, miško ar vandens telkinių plotus, į kuriuos jie pageidauja atkurti nuosavybės teises.

III SKYRIUS

SALYGOS, DĖL KURIŲ IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTA IŠPERKA VALSTYBĖ

12 straipsnis. Valstybės išperkama žemė

Žemė iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių išperkama valstybės ir už ją atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu ji:

1) užimta valstybės ir savivaldybės kelių; aerodromų (jų sąrašą ir žemės plotus tvirtina Vyriausybė); užimta karinių dalinių ir skirta valstybės sienos apsaugai (žemės plotus ir jų ribas tvirtina Vyriausybė); yra naudingųjų iškasenų naudojamų telkinių teritorijoje;

2) kaimo vietovėje ir po 1995 m. birželio 1 d. miestams priskirtoje teritorijoje pagal įstatymus yra užimta: namų valdų (sodybų) sklypų; valstybinių įstaigų ir organizacijų bei visuomeninės paskirties pastatams ir įrenginiams (statomiems arba pastatytiems) eksploatuoti reikalingų sklypų, išskyrus poilsiaviečių pastatų ir statinių užimtus žemės sklypus; kitų visuomenės poreikiams naudojamų teritorijų (gatvių, aikščių, skverų, kapinių, vandenviečių, paplūdimių ir kt.); yra suteikta

individualių gyvenamųjų namų statybai. Šių žemės sklypų (teritorijų) plotai ir ribos nustatomi žemėtvarkos projektuose;

3) iki 1995 m. birželio 1 d. buvo miestams nustatyta tvarka priskirtose teritorijose ir pagal įstatymus nustatyta tvarka patvirtintuose detaliuosiuose planuose yra užimta: pastatams, statiniams ar įrenginiams (statomiems arba pastatytiems) eksploatuoti reikalingų žemės sklypų; kitų naudojamų ar naujų infrastruktūros objektų – įvairių veiklos sričių, aptarnaujančių ūkį ir gyventojus, užtikrinančių krašto, gyventojų saugumą, gamtos ir kultūros vertybių apsaugą, komplekso (energetika, transportas, ryšiai, statyba, švietimas, sveikatos apsauga, rekreacija bei turizmas, gamtos ir kultūros vertybių apsauga bei atliekų sutvarkymas, krašto, civilinė ir priešgaisrinė sauga) teritorijų; žemės sklypų, numatomų naudoti uostams ir jų įrenginiams, valstybiniais geležinkeliais, magistraliniams vamzdynamics, aukštos įtampos elektros linijoms tiesti, svarbioms valstybinės reikšmės statyboms, bendroms gyventojų reikmėms, visuomeninei statybai bei rekreacijai; valstybinių geodezinių, gravimetrinių ir astronominių tinklų punktams įtvirtinti; gamtos, archeologijos ir istorijos kompleksų bei objektų apsaugos reikalams; savivaldybių funkcijoms vykdyti reikalingų komunalinio ūkio, socialinių, švietimo, kurortinio gydymo, rekreacijos, reabilitacijos, poilsio tikslams skirtų objektų, kurių svarbą vietos bendruomenei savo sprendimu pripažįsta savivaldybės taryba, eksploatacijai ir bendram (viešam) naudojimui; įgyvendinti valstybei svarbius ekonominius projektus, kurių valstybinę svarbą savo sprendimu pripažįsta Seimas arba Vyriausybė; žemės sklypų, numatomų perduoti individualiai statybai nuosavybėn neatlygintinai asmenims, pagal šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalį, jeigu jie jau suprojektuoti grąžintinoje piliečiui žemėje;

4) užimta sodininkų bendrijų sodų;

5) yra valstybinių rezervatų, nacionalinių ir regioninių parkų rezervatų, Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje;

6) pagal įstatymus įsigyta privačion nuosavybėn;

7) pagal įstatymus suteikta ir naudojama gyventojų asmeniniam ūkiui, taip pat suteikta tarnybinėms daloms. Šios žemės sklypų dydžiai ir jų ribos nustatomi naujai parengtuose žemės reformos žemėtvarkos projektuose;

8) suteikta kaimo vietovėje mokslo ir studijų institucijoms, šių institucijų įsteigtoms viešosioms įstaigoms, organizuojančioms praktinį mokymą ir tyrimus, profesinio mokymo, valstybinėms socialinės globos bei rūpybos įstaigoms, valstybiniais specializuotiems sėklininkystės, veislininkystės ūkiams ir specializuotą veislininkystės bei sėklininkystės veiklą vykdančioms valstybės kontroliuojamoms akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kuriose valstybei priklauso daugiau kaip ½ akcijų. Šios žemės naudotojų sąrašą ir jų naudojamų žemės sklypų dydžius nustato Vyriausybė;

9) yra su įrengtais tvenkiniais, pramoninės žuvininkystės tvenkiniais (įskaitant užtvankos įrenginių užimtą žemę);

10) (neteko galios); Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, Žin., 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

11) pagal įstatymus suteikta ir naudojama valstiečių ūkiui, jeigu šią žemę jos naudotojui buvo leista pirkti ir už ją sumokėti pinigai ar valstybės vienkartinės išmokos;

12) yra valstybinių parkų ir valstybinių draustinių teritorijose, ypač vertingose ekologiniu, archeologiniu ir rekreaciniu požiūriais. Šių teritorijų ribas nustato Vyriausybė;

13) užimta gyvenamųjų namų, jų dalių, butų, kurie pagal šio įstatymo 15 straipsnį priskirti valstybės išperkamiems. Šių žemės sklypų, jų dalių plotai ir ribos nustatomi teritorijų planavimo dokumentuose;

14) iki 1995 m. birželio 1 d. buvo miestams nustatyta tvarka priskirtose teritorijose ir yra užimta parkų. Šių parkų ribas ir plotus nustato Vyriausybė.

2. Žemė iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių, kuriems teismo sprendimu atnaujinti šio įstatymo 10 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyti praleisti terminai, taip pat išperkama valstybės ir už ją atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu ji:

1) pagal įstatymų nustatyta tvarka patvirtintus žemės reformos žemėtvarkos projektus užimta suprojektuotų, numatomų perduoti neatlygintinai nuosavybėn kitiems piliečiams žemės sklypų;

2) iki 1995 m. birželio 1 d. buvo miestams nustatyta tvarka priskirtose teritorijose, kur buvo likusi rėžių sistema, ir pagal nustatyta tvarka savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtintus žemės sklypų planus numatoma grąžinti piliečiams, kurie prašymus atkurti nuosavybės teises ir nuosavybės teises bei giminystės ryšį su savininku patvirtinančius dokumentus pateikė iki sprendimo dėl šių planų patvirtinimo priėmimo.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, Žin., 1999, Nr.48-1522 (99.06.02)
Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)
2001 04 02, Žin., 2001, Nr. 29-938 (2001 04 04)
Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, Žin., 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)
Nr. [IX-639](#), 2001-12-11, Žin., 2001, Nr. 108-3904 (2001-12-28)
Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, Žin., 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)
Nr. [IX-822](#), 2002-03-28, Žin., 2002, Nr. 40-1464 (2002-04-17)
Nr. [IX-832](#), 2002-04-02, Žin., 2002, Nr. 41-1526 (2002-04-19), *atitaisymas skelbtas: Žin., 2002, Nr. 118*
Nr. [IX-1759](#), 2003-10-14, Žin., 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)
Nr. [X-907](#), 2006-11-16, Žin., 2006, Nr. 125-4750 (2006-11-21)
Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, Žin., 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

13 straipsnis. Valstybės išperkami miškai ir vandens telkiniai

1. Miškai ir vandens telkiniai iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių išperkami valstybės ir už juos valstybė atlygina pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu jie:

- 1) priskirti valstybinės reikšmės miškams, valstybinės reikšmės vidaus vandenims. Šių miškų ir vandens telkinių plotus tvirtina Vyriausybė;
- 2) priskirti valstybiniams rezervatams, valstybinių parkų rezervatams ir rezervatinėms apyrbėms, Kuršių nerijos nacionaliniam parkui;
- 3) priskirti miestų miškams, miestų sanitarinės apsaugos pirmajai zonai, miško parkams. Išvardytų miškų sąrašus su juose nurodytais miškų plotais tvirtina Vyriausybė;
- 4) priskirti miško genetiniams draustiniams, valstybiniams miško medelynams, valstybiniams miško daigynams ir miško sėklinėms plantacijoms;
- 5) priskirti miškų mokslinio tyrimo ir mokymo bei selekcinės sėklininkystės objektams. Šių miškų plotus tvirtina Vyriausybė;
- 6) valstybinės reikšmės miškai, esantys 7 km pločio juostoje nuo Baltijos jūros ir Kuršių marių;
- 7) pagal įstatymus įsigyti privačion nuosavybėn.

2. Miškas ir vandens telkiniai iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių, kuriems teismo sprendimu atnaujinti šio įstatymo 10 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyti praleisti terminai, taip pat išperkami valstybės ir už juos atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu jie pagal įstatymų nustatytą tvarką patvirtintus žemės reformos žemėtvarkos projektus užimti suprojektuotų numatomų perduoti neatlygintinai nuosavybėn kitiems piliečiams miško sklypų ar vandens telkinių.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, Žin., 1999, Nr.48-1522 (99.06.02)
Nr. [IX-242](#), 2001 04 10, Žin., 2001, Nr. 35-1163 (2001 04 25)
Nr. [IX-639](#), 2001-12-11, Žin., 2001, Nr. 108-3904 (2001-12-28)
Nr. [IX-1157](#), 2002-10-29, Žin., 2002, Nr. 112-4965 (2002-11-22)
Nr. [X-907](#), 2006-11-16, Žin., 2006, Nr. 125-4750 (2006-11-21)

14 straipsnis. Valstybės išperkami ūkinės-komercinės paskirties pastatai

Ūkinės-komercinės paskirties pastatai iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių išperkami valstybės ir už juos atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu jie:

- 1) yra iš esmės perstatyti (rekonstruoti) taip, kad pakeista daugiau kaip 60 procentų pagrindinių konstrukcijų ir sukurto naujo ploto negalima atskirti nuo buvusiojo;
- 2) pagal įstatymus įsigyti privačion nuosavybėn.

15 straipsnis. Valstybės išperkami gyvenamieji namai, jų dalys, butai

Gyvenamieji namai, jų dalys, butai valstybės išperkami iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių ir už juos atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu:

- 1) iš esmės yra pertvarkyti taip, kad pakeista daugiau kaip 50 procentų pagrindinių konstrukcijų ir sukurto naujo bendrojo ploto negalima atskirti nuo buvusiojo, jei visas bendras plotas 30 procentų viršija buvusįjį;
- 2) pagal įstatymus yra įsigyti privačion nuosavybėn;
- 3) yra pertvarkyti į negyvenamąsias patalpas ir naudojami švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros, mokslo reikmėms bei globos namams. Šių patalpų sąrašą tvirtina Vyriausybė;
- 4) piliečiai nesutinka su šio Įstatymo 20 straipsnio 2 dalyje nustatytu reikalavimu išnuomoti gražintiną jiems gyvenamąjį namą, jo dalį, butą, kuriame gyvena nuomininkai.

Straipsnio pakeitimai:

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas
98.10.27, Žin., 1998, Nr. 95-2642 (98.10.30)
Nr. VIII-1181, 99.05.13, Žin., 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)
Nr. IX-708, 2002-01-15, Žin., 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)
Nr. IX-1157, 2002-10-29, Žin., 2002, Nr. 112-4965 (2002-11-22)
Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas
2003-03-04, Žin., 2003, Nr. 24-1004 (2003-03-07)
Nr. IX-1759, 2003-10-14, Žin., 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)

16 straipsnis. Atlyginimas piliečiams už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą

1. Už valstybės išperkamą išlikusį nekilnojamąjį turtą, taip pat už nekilnojamąjį turtą, kuris iki 1991 m. rugpjūčio 1 d. buvo išlikęs, tačiau po to jo neliko dėl valstybės, savivaldybės institucijų priimtų sprendimų, piliečiams atlygina valstybė.

2. Kai valstybė atlygina piliečiams už nekilnojamąjį turtą, kuris pagal šį įstatymą negražinamas natūra, laikomasi negražinamo turto ir vietoj jo perduodamo kito turto, kuriuo atlyginama už valstybės išperkamą turtą, lygiavertiškumo principo.

3. Kai atlyginama už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą ir už nekilnojamąjį turtą, kurio šio įstatymo nustatytais atvejais piliečiai nepageidauja susigrąžinti natūra, atlyginimas (perduodamų neatlygintinai nuosavybėn žemės, miško, vandens telkinio vertė, mokamų pinigų suma, išduodamų vertybinių popierių skaičius) apskaičiuojamas pagal Vyriausybės patvirtintą vertinimo metodiką, atsižvelgiant į realią išperkamo turto ir perduodamo kito turto vertę atlyginimo metu. Atlyginant už miesto teritorijoje esančią žemę, laikomasi nuostatos, kad po neteisėto žemės nacionalizavimo miestams priskirta žemė vertinama priemiestinėse teritorijose esančios žemės ūkio paskirties žemės vidutine rinkos kaina, o kitai miestų teritorijose esančiai žemei taikoma tam miestui Vyriausybės nustatyta vidutinė atlyginimo kaina.

4. Kai atlyginama už pagal šį įstatymą negražinamą žemę, mišką, vandens telkinį, vietoj jų perduodamos nuosavybėn žemės, miško, vandens telkinio lygiavertiškumas nustatomas pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką.

5. Už žemę, taip pat vandens telkinius saugomose teritorijose, kurių susigrąžinti natūra turėtoje vietoje piliečiai nepageidauja, jiems gali būti atlyginama perduodant nuosavybėn lygiavertį turėtajam atitinkamai žemės sklypą ar vandens telkinį iš laisvos žemės fondo pagal Žemės reformos įstatyme piliečiams nustatytą žemės, vandens telkinių plotų įsigijimo eiliškumą, taip pat perduodamas nuosavybėn neatlygintinai jo naudojamas lygiavertis žemės sklypas prie nuosavybės teise turimų pastatų, išskyrus šio straipsnio 7 dalyje numatytus atvejus.

6. Miškas, kurio susigrąžinti natūra turėtoje vietoje piliečiai nepageidauja, jiems gali būti gražinamas perduodant nuosavybėn lygiavertį miško plotą iš laisvo miško fondo tik už turėtą mišką ir žemę, apaugusią mišku, ir tik tose apskrityse, kuriose šie piliečiai gyvena.

7. Valstybiniuose parkuose ir valstybiniuose draustiniuose žemė, miškas ar vandens telkiniai perduodami nuosavybėn neatlygintinai lygiavertį žemės, miško ar vandens telkinio plotu neskaidant sklypo į dalis, išskyrus asmeninio ūkio žemę, tik už tame pačiame valstybiniame parke ar valstybiniame draustinyje turėtą žemę, mišką ar vandens telkinį ir tik tiems piliečiams, kurie tame valstybiniame parke ar valstybiniame draustinyje iki 2001 m. rugpjūčio 17 d. gyveno ir tebegyvena (arba mirties dieną gyveno, jeigu pilietis, kuriam atkuriamos nuosavybės teisės, yra miręs).

8. Atlyginimas už pagal šį įstatymą negražinamus ūkinės-komercinės paskirties pastatus, gyvenamuosius namus, jų dalis, butus nustatomas pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką.

9. Už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius valstybė piliečiams atlygina šiais būdais:

1) perduodama lygiavertį žemės, miško ar vandens telkinio plotą. Už miesto teritorijoje esančią žemę (išskyrus už miesto teritorijoje turėtą mišką) mišku neatlyginama;

2) įskaitymu panaikindama piliečio pinigines prievoles valstybei, atsiradusias po nekilnojamojo turto nusavinimo iki sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo dienos;

3) vertybiniais popieriais;

4) perduodama neatlygintinai nuosavybėn lygiavertį turėtajam naują žemės sklypą individualiai statybai miestuose ir kaimo vietovėse, kur buvo turėtoji žemė, lygiavertį turėtajam žemės sklypą prie nuosavybės teise turimų pastatų (nepaisant turėtos žemės vietos). Vyriausybės nustatyta tvarka piliečio pageidavimu lygiavertis turėtajam naujas žemės sklypas individualiai statybai gali būti perduotas neatlygintinai nuosavybėn kituose, negu buvo turėtas žemės sklypas, miestuose bei kaimo

vietovėse, išskyrus Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės, Druskininkų, Palangos, Birštono ir Neringos miestus;

5) pinigais - išpirkdamis kaimo vietovėje žemę, mišką, išskyrus 4 straipsnio 7, 10 dalyse ir 6 straipsnio 3, 7 dalyse nurodytus atvejus, taip pat išskyrus atvejį, kai privačion nuosavybėn iš laisvos žemės fondo yra įsigyta žemė, kurios susigrąžinti nepageidavo šio įstatymo 2 straipsnyje nurodyti piliečiai. Atlyginimo pinigais dydis padidinamas 15 procentų, jeigu yra išperkama žemė, į kurią nuosavybės teisės yra atkurtos arba atkuriamos Lietuvos Respublikos piliečiams - 1918-1920 m. nepriklausomybės kovų kariams savanoriams, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviams, politiniams kaliniams, tremtiniais ar Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanotiems asmenims, jų sutuoktiniams, tėvams (įtėviams), vaikams (įvaikiams), ir jei ši žemė pagal šio įstatymo 12 straipsnį yra priskirta valstybės išperkamai žemei ir yra naudojama asmeniui arba valstiečio ūkiui, tarnybinėms daloms;

6) pinigais - išpirkdamis žemę, kuri Vyriausybės nustatyta tvarka buvo priskirta miestų teritorijoms nuo 1991 m. rugpjūčio 1 d. iki 1995 m. birželio 1 d.;

7) pinigais - Lietuvos Respublikos piliečiams politiniams kaliniams ir tremtiniais, sugrįžusiems iš tremties po šio įstatymo įsigaliojimo ir nepageidaujantiems susigrąžinti žemės, miško ir vandens telkinių kaimo vietovėse natūra;

8) pinigais - piliečiams, atsisakiusiems jiems perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai miestuose, kompensuojant Vyriausybės nustatyto dydžio žemės sklypo tame mieste vidutinės vertės sumą, kurią nustato Vyriausybė;

9) perduodama neatlygintinai nuosavybėn lygiavertį turėtajam vandens telkinį - už išperkamą arba neišlikusį vandens telkinį.

10. Už valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus valstybė atlygina piliečiams, teisingai kompensuodama pagal rinkos vertę remdamasi Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymu, šiais būdais:

1) perduodama neatlygintinai nuosavybėn jų nuomojamus valstybės ar savivaldybės butų fondo butus, kurių vertės skirtumas padengiamas Vyriausybės nustatyta tvarka;

2) perduodama neatlygintinai nuosavybėn lygiavertčius turėtiesiems namams, jų dalims, butams butus Vyriausybės nustatyta tvarka;

3) perduodama neatlygintinai nuosavybėn lygiavertį turėtiesiems namams, jų dalims, butams naują žemės sklypą individualiai statybai toje vietovėje, kurioje jie buvo. Vyriausybės nustatyta tvarka piliečio pageidavimu lygiavertis naujas žemės sklypas individualiai statybai gali būti perduotas neatlygintinai nuosavybėn kituose, negu buvo gyvenamieji namai, jų dalys, butai, miestuose ir kaimo vietovėse, išskyrus Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės, Druskininkų, Palangos, Birštono ir Neringos miestus;

4) perduodama neatlygintinai nuosavybėn lygiavertčius turėtiesiems namams, jų dalims, butams tuščius nenuomojamus pastatus, statinius arba jų dalis. Šių pastatų, statinių arba jų dalių perdavimo tvarką nustato Vyriausybė;

5) įskaitymu panaikindama piliečio pinigines prievoles valstybei, atsiradusias po nekilnojamojo turto nusavinimo iki sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimo dienos, Vyriausybės nustatyta tvarka;

6) perduodama neatlygintinai nuosavybėn kitą turtą Vyriausybės nustatyta tvarka;

7) pinigais ir (ar) vertybiniais popieriais.

11. Už valstybės išperkamus ūkinės-komercinės paskirties pastatus ir jų priklausinius valstybė atlygina vertybiniais popieriais.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, *Žin.*, 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)

Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, *Žin.*, 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)

Nr. [IX-639](#), 2001-12-11, *Žin.*, 2001, Nr. 108-3904 (2001-12-28)

Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, *Žin.*, 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)

Nr. [IX-1157](#), 2002-10-29, *Žin.*, 2002, Nr. 112-4965 (2002-11-22)

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas

2007-07-05, *Žin.*, 2007, Nr. 76-3018 (2007-07-10), [atitaisymas](#) *skelbtas: Žin.*, 2011, Nr. 33

Nr. [XI-265](#), 2009-05-19, *Žin.*, 2009, Nr. 61-2407 (2009-05-26)

Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, *Žin.*, 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

17 straipsnis. Institucijos, nagrinėjančios piliečių prašymus atkurti nuosavybės teises

1. Piliečių prašymus atkurti nuosavybės teises į žemę, mišką ir vandens telkinius nagrinėja Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos.

2. Piliečių prašymus atkurti nuosavybės teises į gyvenamuosius namus, jų dalis, butus, ūkinės komercinės paskirties pastatus Vyriausybės nustatyta tvarka nagrinėja savivaldybės administracijos direktorius ar kita Vyriausybės įgaliota institucija.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-1759](#), 2003-10-14, *Žin.*, 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)

Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, *Žin.*, 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

18 straipsnis. Sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimas

1. Šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytos institucijos turi išnagrinėti piliečių prašymus ir priimti sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo per 6 mėnesius nuo dokumentų, patvirtinančių nuosavybės teises ir giminystės ryšį, pateikimo bei kitų šiame įstatyme nurodytų dokumentų parengimo dienos.

2. Apie sprendimo priėmimo laiką raštu turi būti informuoti šio įstatymo 2 straipsnyje nurodyti piliečiai. Piliečiams neatvykus į svarstymą, sprendimas gali būti priimtas jiems nedalyvaujant.

3. Institucijos, nagrinėjančios piliečių prašymus dėl nuosavybės teisių atkūrimo, nesant galimybės pagal šį įstatymą nuosavybę grąžinti natūra, privalo piliečiams raštu pasiūlyti kitus šiame įstatyme numatytus atlyginimo būdus.

4. (Neteko galios.)

5. Sprendime nurodoma ir valstybės išperkamo nekilnojamojo turto vertė.

6. Sprendimai piliečiams išduodami ne vėliau kaip per 30 dienų nuo jų priėmimo dienos.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, *Žin.*, 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)

Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, *Žin.*, 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)

19 straipsnis. Sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo apskundimo tvarka

1. Šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytų institucijų sprendimai dėl nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo gali būti apskūsti teismui per 30 dienų nuo šių sprendimų įteikimo piliečiams dienos.

2. Šiose bylose šalys atleidžiamos nuo žyminio mokesčio.

20 straipsnis. Valstybės garantijos gyvenamųjų namų, jų dalių, butų nuomininkams ir savininkams. Nuomininkų ir savininkų teisės ir pareigos

1. Atkuriant nuosavybės teises į gyvenamąjį namą, jo dalį, butą, savivaldybės administracijos direktorius kartu su sprendimu grąžinti piliečiui natūra gyvenamąjį namą, jo dalį, butą privalo juose gyvenantiems nuomininkams išduoti valstybės garantinį dokumentą dėl nuomininkui suteiktos valstybės garantijos. Kai tokį sprendimą priima kita Vyriausybės įgaliota institucija, savivaldybės administracijos direktorius valstybės garantinį dokumentą dėl nuomininkui suteiktos garantijos išduoda per 3 mėnesius nuo sprendimo priėmimo. Toks garantinis dokumentas išduodamas ir grąžinamo namo, jo dalies, buto savininkui.

2. Grąžintą natūra gyvenamąjį namą, jo dalį, butą, kuriame gyvena nuomininkai, savininkas privalo išnuomoti savivaldybei, kol valstybė įvykdys jiems suteiktas garantijas. Iki tol savininkui draudžiama nuomininkus išskeldinti, išskyrus Civiliniame kodekse numatytus atvejus. Jeigu savininkas nevykdo pareigos išnuomoti savivaldybei gyvenamąsias patalpas, savivaldybė gali kreiptis į teismą dėl įpareigojimo sudaryti nuomos sutartį.

3. Savivaldybės nuomojamų iš savininko gyvenamųjų namų, jų dalių, butų nuomos mokesčio dydis nustatomas šalių susitarimu, tačiau maksimalus nuomos mokesčio dydis negali būti didesnis už Vyriausybės nustatyta tvarka patvirtintą maksimalų nuomos mokestį. Savivaldybė Civilinio kodekso nustatyta tvarka gyvenamąsias patalpas subnuomoja šiose patalpose gyvenantiems nuomininkams. Šie nuomininkai moka mokesčius už šaltą ir karštą vandenį, elektros energiją, dujas, šiluminę energiją ir komunalines paslaugas Vyriausybės nustatyta tvarka ir atleidžiami nuo nuompinigių mokėjimo. Sudarytų nuomos sutarčių sąlygos nekeičiamos.

4. Savivaldybių išlaidos, susijusios su nuomos santykiais, priskiriamos prie lėšų savivaldybių sprendimams dėl piliečių prašymų atkurti nuosavybės teises priimti ir savivaldybių biudžetams kompensuojamos iš valstybės biudžeto.

5. Jeigu gyvenamojo namo savininkas parduoda sugrąžintą gyvenamąjį namą, jo dalį, butą, nuomininkai turi pirmenybės teisę jį pirkti.

6. Nuomininkams, likusiems gyventi gyvenamuosiuose namuose, jų dalyse, butuose, kurių savininkai nepageidauja susigrąžinti natūra, suteikiama teisė juos privatizuoti Valstybės paramos

būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatytais sąlygomis ir tvarka. Šiems nuomininkams valstybės garantijos nesuteikiamos ir nevykdomos.

7. Šio straipsnio nuostatos galioja ir pasikeitus namo, jo dalies, buto savininkui.

Straipsnio pakeitimai:

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)

98.10.27, Žin., 1998, Nr. 95-2642 (98.10.30)

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, Žin., 1999, Nr. 48-1522 (99.06.02)

Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, Žin., 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)

Nr. [IX-1157](#), 2002-10-29, Žin., 2002, Nr. 112-4965 (2002-11-22)

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)

2003-03-04, Žin., 2003, Nr. 24-1004 (2003-03-07)

Nr. [IX-1759](#), 2003-10-14, Žin., 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)

Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, Žin., 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21 straipsnis. Specialios šio įstatymo taikymo nuostatos

1. Piliečių prašymai atkurti nuosavybės teises, pateikti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ nustatytais terminais ir neišnagrinėti iki Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įsigaliojimo, nagrinėjami bei sprendimai dėl jų priimami laikantis šio įstatymo nuostatų.

2. (Neteko galios).

3. Pilietis iki 2003 m. balandžio 1 d. gali pareikšti arba pakeisti valią dėl būdo, kuriuo atkuriamos nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą, jeigu nepriimtas sprendimas dėl nuosavybės teisių atkūrimo. Jeigu sprendimas priimtas, bet nepradėtas vykdyti, piliečio prašymu šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytos institucijos jį pakeičia administracine tvarka, o jei sprendimas pradėtas vykdyti, jis gali būti panaikinamas Vyriausybės nustatyta tvarka. Prašymus dėl priimtų sprendimų pakeitimo ar panaikinimo piliečiai turi pateikti iki 2003 m. balandžio 1 d. Jeigu pilietis iki 2003 m. balandžio 1 d. nepareikšia valios dėl būdo, kuriuo atkuriamos nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą, atkūrimo būdą parenka šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytos institucijos.

4. Pilietis iki 2005 m. gruodžio 31 d. gali pakeisti pareikštą valią, kad jam už valstybės išperkamą turtą būtų atlyginta pinigais, ir prašyti už išperkamą turtą atlyginti vertybiniais popieriais. Jeigu sprendimas priimtas, bet nepradėtas vykdyti, piliečio prašymu šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytos institucijos jį pakeičia administracine tvarka, o jei sprendimas pradėtas vykdyti, jis gali būti panaikinamas Vyriausybės nustatyta tvarka. Prašymus dėl priimtų sprendimų pakeitimo ir panaikinimo piliečiai turi pateikti iki 2005 m. gruodžio 31 d.

5. Asmenys, pateikę prašymus gauti nuosavybės neatlygintinai lygiavertį turėtajam žemės, miško ar vandens telkinio plotą, esantį valstybinio parko, valstybinio draustinio teritorijoje, jeigu šie prašymai po 2007 m. liepos 10 d. negali būti tenkinami, turi teisę iki 2010 m. sausio 1 d. pakeisti valią dėl būdo, kuriuo atkuriamos nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą.

6. Šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytos institucijos privalo per mėnesį nuo sprendimo, kurio pagrindu išlikęs nekilnojamasis turtas nebepriskirtinas valstybės išperkamam turtui, Vyriausybės nustatyta tvarka raštu informuoti pilietį, kurio prašymą atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą nagrinėja ir kurio išlikęs nekilnojamasis turtas buvo priskirtas valstybės išperkamam, apie galimybę tokį išlikusį nekilnojamąjį turtą grąžinti natūra ir pasiūlyti jam pakeisti valią dėl būdo, kuriuo atkuriamos nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą, jeigu nepriimtas sprendimas dėl nuosavybės teisių į šį turtą atkūrimo. Per 3 mėnesius nuo šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytų institucijų pasiūlymo gavimo dienos pilietis gali pakeisti pareikštą valią dėl būdo, kuriuo atkuriamos nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą, ir prašyti, kad šis nekilnojamasis turtas būtų grąžintas natūra, apie tai raštu pranešdamas jo prašymą atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą nagrinėjančiai institucijai. Jeigu pilietis per nustatytą terminą nepareikšia valios dėl būdo, kuriuo atkuriamos nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą, pakeitimo arba atsisako pakeisti pareikštą valią dėl būdo, kuriuo atkuriamos nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą, nekilnojamasis turtas valdomas, naudojamas ir juo disponuojama įstatymų nustatyta tvarka. Tuo atveju, jeigu sprendimas dėl nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo yra priimtas, šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytos institucijos, nagrinėjančios piliečių prašymus atkurti nuosavybės teises į

išlikusį nekilnojamąjį turtą, į kurį piliečiui atkurtos nuosavybės teisės, privalo raštu Vyriausybės nustatyta tvarka informuoti pilietį, kurio išlikęs nekilnojamas turtas buvo priskirtas valstybės išperkamam ir natūra nebuvo grąžintas, apie numatomą šio turto perleidimą privačion nuosavybėn ir galimus šio turto perleidimo privačion nuosavybėn būdus.

7. Piliečiams, kuriems gali būti taikomos šio įstatymo 4 straipsnio 8 dalies nuostatos, per 6 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos turi būti pateikti raštiški siūlymai dėl jų galimybės gauti didesnę sklypą iš laisvos žemės fondo. Gavę tokį pasiūlymą, piliečiai per 2 mėnesius nuo pasiūlymo gavimo dienos privalo raštu pranešti apie savo sutikimą arba nesutikimą su gautu pasiūlymu.

8. Piliečiai, kurių nuosavybės teisės į žemės ūkio paskirties žemę ir ūkinės-komercinės paskirties pastatus atkurtos grąžinant juos natūra, turi pirmumo teisę įsigyti valstybei, savivaldybėms arba žemės ūkio bendrovėms priklausančius pastatus, statinius, esančius jiems grąžintos žemės ribose arba prie grąžintų ūkinės-komercinės paskirties pastatų. Šie pastatai, statiniai įsigijami įstatymų nustatyta tvarka.

9. Kai piliečiai, įsigiję asmeninio ūkio ar valstiečio ūkio žemę už valstybės vienkartinės išmokas, ją parduoda, pirmumo teisę ją išpirkti turi valstybė.

10. Šiame įstatyme nustatytų kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydį, šaltinius, mokėjimo terminus ir tvarką, taip pat šio įstatymo 20 straipsnyje nustatytų valstybės garantijų nuomininkams ir savininkams įgyvendinimo tvarką ir sąlygas, valstybės garantijų turėtojų teises ir pareigas bei lengvatas nustato Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymas.

11. Piliečiai, kurie pagal šio įstatymo 4 straipsnio 8 dalį paėmė žemės sklypą kitoje kaimo vietovėje arba kurie pagal šio įstatymo 16 straipsnį vietoj valstybės išperkamos žemės sklypo kaimo vietovėje gavo lygiavertį sklypą kitoje vietovėje, įstatymų nustatyta tvarka gali pasinaudoti valstybės teikiamomis lengvatomis ir parama sodybai perkelti ir ūkiui kurti.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, *Žin.*, 1999, Nr.48-1522 (99.06.02)

Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, *Žin.*, 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)

Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, *Žin.*, 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)

Nr. [IX-832](#), 2002-04-02, *Žin.*, 2002, Nr. 41-1526 (2002-04-19)

Nr. [IX-1139](#), 2002-10-15, *Žin.*, 2002, Nr. 102-4552 (2002-10-25)

Nr. [IX-1759](#), 2003-10-14, *Žin.*, 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)

Nr. [X-223](#), 2005-05-26, *Žin.*, 2005, Nr. 72-2588 (2005-06-09)

Nr. [XI-265](#), 2009-05-19, *Žin.*, 2009, Nr. 61-2407 (2009-05-26)

Nr. [XI-543](#), 2009-12-10, *Žin.*, 2009, Nr. 153-6883 (2009-12-28)

22 straipsnis. Netekę galios teisės aktai

Įsigaliojus šiam įstatymui, netenka galios:

1) Lietuvos Respublikos įstatymas “Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų” (*Žin.*1991, Nr.21-545; 1992, Nr.3-40, Nr.7-155, Nr.11-278, Nr.15-405; 1993, Nr.5-83, Nr.32-725; 1994, Nr.7-100, Nr.14-229, Nr.43-778; 1995, Nr.39-965, Nr.50-1226, Nr.59-1465, Nr.85-1916, Nr.103-2299; 1996, Nr.37-929);

2) Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas “Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo “Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų” įsigaliojimo ir taikymo tvarkos” (*Žin.*1991, Nr.21-549);

3) Lietuvos Respublikos įstatymo “Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų” galiojimo sustabdymo laikinasis įstatymas (*Žin.*, 1997, Nr.[6-89](#)).

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-1181](#), 99.05.13, Žin., 1999, Nr.48-1522 (99.06.02)
LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 2, 4, 5, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-1521](#), 00.01.04, Žin., 2000, Nr.5-128 (00.01.19)
LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS
3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-1866](#), 00.07.18, Žin., 2000, Nr.64-1934 (00.07.31)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [VIII-1995](#), 00.10.10, Žin., 2000, Nr.89-2753 (00.10.25)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS
5.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-242](#), 2001 04 10, Žin., 2001, Nr. 35-1163 (2001 04 25)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 13 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja nuo 2001 m. liepos 1 d.
6.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-489](#), 2001-08-03, Žin., 2001, Nr. 71-2518 (2001-08-17)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 2, 4, 6, 10, 12, 16, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
7.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-639](#), 2001-12-11, Žin., 2001, Nr. 108-3904 (2001-12-28)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 12, 13, 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
8.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-708](#), 2002-01-15, Žin., 2002, Nr. 5-161 (2002-01-18)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 2, 8, 12, 15, 16, 18, 20, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Įstatymo atitaisymas skelbtas: Žin., 2002, Nr. 6 (2002-01-23)
9.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-822](#), 2002-03-28, Žin., 2002, Nr. 40-1464 (2002-04-17)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 4 IR 12 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS
10.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-832](#), 2002-04-02, Žin., 2002, Nr. 41-1526 (2002-04-19)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 5, 12, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

11.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-1139](#), 2002-10-15, Žin., 2002, Nr. 102-4552 (2002-10-25)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 10 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS
12.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-1157](#), 2002-10-29, Žin., 2002, Nr. 112-4965 (2002-11-22)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO PREAMBULĖS, 2, 12, 13, 15, 16, 20 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Įstatymo atitaisymas skelbtas: Žin., 2002, Nr. 118 (2002-12-13)
13.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-1634](#), 2003-06-19, Žin., 2003, Nr. 64-2880 (2003-06-30)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
14.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-1759](#), 2003-10-14, Žin., 2003, Nr. 101-4542 (2003-10-29)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 2, 10, 12, 15, 17, 20, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
15.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-2076](#), 2004-03-23, Žin., 2004, Nr. 53-1791 (2004-04-10)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
16.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [IX-2490](#), 2004-10-12, Žin., 2004, Nr. 156-5695 (2004-10-26)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
17.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [X-223](#), 2005-05-26, Žin., 2005, Nr. 72-2588 (2005-06-09)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
18.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [X-907](#), 2006-11-16, Žin., 2006, Nr. 125-4750 (2006-11-21)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 4, 5, 12 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
19.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XI-265](#), 2009-05-19, Žin., 2009, Nr. 61-2407 (2009-05-26)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 16, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
20.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XI-543](#), 2009-12-10, Žin., 2009, Nr. 153-6883 (2009-12-28)
PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 4 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS
21.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-919](#), 2010-06-19, Žin., 2010, Nr. 76-3869 (2010-06-30)

PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 1, 4, 12, 16, 17 IR 20 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Pastaba: Iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėtas, bet nebaigtas piliečių prašymų atkurti nuosavybės teises į žemę, mišką ir vandens telkinius nagrinėjimo procedūras tęsia ir užbaigia šiame įstatyme nurodytos institucijos.

Iki šio įstatymo įsigaliojimo teismų pradėtose nagrinėti, bet neišnagrinėtose bylose, taip pat po šio įstatymo įsigaliojimo pradėtose nagrinėti bylose, susijusiose su apskrities viršininko pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą vykdytomis funkcijomis, apskrities viršininko teises ir pareigas bylose dėl žemės, miško ir vandens telkinių perima Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos.

*** Pabaiga ***

Konstitucinio Teismo nutarimai:

1.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)

1998 10 27, Žin., 1998, Nr. 95-2642 (1998 10 30)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO 1, 4, 9 IR 11 DALIŲ, 8 STRAIPSNIO 1 DALIES, 15 STRAIPSNIO 2 PUNKTO IR 20 STRAIPSNIO 1, 2, 3 BEI 4 DALIŲ ATITIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)

2001 04 02, Žin., 2001, Nr. 29-938 (2001 04 04)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO 2, 3, 4 IR 5 DALIŲ, 12 STRAIPSNIO 3 PUNKTO, 16 STRAIPSNIO 3 DALIES IR ŠIO STRAIPSNIO 9 DALIES 5 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI IR DĖL ŠIO ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO 2, 3, 4 BEI 5 DALIŲ IR 12 STRAIPSNIO 3 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJOS 47 STRAIPSNIO ANTROJOJE DALYJE NUMATYTO ŽEMĖS SKLYPŲ ĮSIGIJIMO NUOSAVYBĖN SUBJEKTŲ, TVARKOS, SĄLYGŲ IR APRIBOJIMŲ KONSTITUCINIO ĮSTATYMO 8 STRAIPSNIUI

3.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)

2003-03-04, Žin., 2003, Nr. 24-1004 (2003-03-07)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATSTATYMO TVARKOS IR SĄLYGŲ“ 14 STRAIPSNIO (1993 M. SAUSIO 12 D. REDAKCIJA), LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO 1 DALIES BEI ŠIOS DALIES 5 PUNKTO, 15, 20 IR 21 STRAIPSNIŲ (2002 M. SAUSIO 15 D. REDAKCIJA), LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 15 STRAIPSNIO 1 DALIES 2, 4, 5 IR 6 PUNKTŲ, ŠIO STRAIPSNIO 2 IR 4 DALIŲ, 16 STRAIPSNIO 10 DALIES, 20 STRAIPSNIO (2002 M. SPALIO 29 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI IR DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1994 M. SAUSIO 17 D. NUTARIMO NR. 27 „DĖL GYVENAMŲJŲ NAMŲ, BŪTINŲ VALSTYBĖS REIKMĖMS, IŠPIRKIMO“ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI BEI LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATSTATYMO TVARKOS IR SĄLYGŲ“ 14 STRAIPSNIUI (1993 M. SAUSIO 12 D. REDAKCIJA)

4.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, [Nutarimas](#)

2007-07-05, Žin., 2007, Nr. 76-3018 (2007-07-10)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ Į IŠLIKUSĮ NEKILNOJAMĄJĮ TURTĄ ATKŪRIMO ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO 2 DALIES 1 PUNKTO (2002 M. BALANDŽIO 2 D. REDAKCIJA), 16 STRAIPSNIO 7 DALIES (1999 M. GEGUŽĖS 13 D., 2001 M. GRUODŽIO 11 D. REDAKCIJOS) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

Šio nutarimo [atitaisymas](#) skelbtas: Žin., 2011, Nr. 33 (2011-03-19)

*** Pabaiga ***

Redagavo Aušra Bodin (2010-06-30)
aubodi@lrs.lt